

**ПОЗИТИВІСТСЬКЕ ТА МЕТАФІЗИЧНЕ МИСЛЕННЯ В РОМАНІ
«РОЗКОЛИНИ» Н. Г'ЮСТОН: ПАРАДИГМА «CRUEL OPTIMISM»**

**POSITIVIST AND METAPHYSICAL THINKING IN N. HUSTON'S
«LIGNES DE FAILLE»: «CRUEL OPTIMISM» PARADIGM**

Дроздовський Д.І.,

orcid.org/0000-0002-2838-6086

кандидат філологічних наук,

науковий співробітник відділу зарубіжних і слов'янських літератур

Інституту літератури імені Т.Г. Шевченка Національної академії наук України

Досліджено, що в романі «Розколини» (2006) сучасної канадської письменниці Ненсі Г'юстон експліковано вияви «жорстокого оптимізму» з концепції канадської дослідниці Лорен Берлант. У першій частині роману Сол (Соломон) репрезентує особливий світогляд: хлопець отримує насолоду від споглядання сцен насильства у віртуальному середовищі, для нього не існує дистанціювання від агресії, він має особливе релігійне ставлення до подій, у яких наявна жорстокість. Визначено, що персонаж виявляє особливу резистентність до насильства в житті і в особливий спосіб визначає своє місце в світі. Схарактеризовано мотив Богообраності, реалізований у романі на прикладі Сола, який поєднує позитивістські світоглядні настанови з містично-релігійними інтенціями, які розкривають Богообраність персонажа у власних очах і його внутрішню інтерперсональну комунікацію з Богом. Визначено, що концепція «жорстокого оптимізму» (Л. Берлант) має значний епістемологічний потенціал для характеристики світогляду персонажів сучасного роману, зокрема висловлено гіпотезу про актуалізацію дискурсу «жорстокого оптимізму» в сучасних англійських романах (Великої Британії, Канади, США). Протагоніст аналізованого твору Н. Г'юстон постає нетиповим персонажем, який виявляє власну інакшість через різке протиставлення до зовнішнього світу й родинного оточення. Водночас доведено, що персонаж сприймає своє тіло як систему, для підтримки якої важливо дотримуватися чітких приписів і правил, що мають неухильний характер і впорядкованість. Визначено нетиповість Сола, його світоглядну унікальність, що постає репрезентацією мислення такого типу персонажів, які виростили в посттравматичній дійсності (бабусі Сола розповідають про досвід власного життя в нацистській Німеччині і втечу з цієї країни в різні куточки світу від Ізраїлю до Канади і США). Доведено правомірність тверджень Л. Берлант та перспективність її концепції в аспекті залучення результатів дослідження для аналізу творів сучасного літературного процесу Канади тощо. Сол виявляє ключову інтенцію у віднаходженні щастя через зіткнення з жорстокістю, що постає для нього своєрідним інспіраційним джерелом, до якого персонаж не відчуває огиди або жалю.

Ключові слова: «жорстокий оптимізм», сучасний канадський роман, релігійність, травма.

The implementation of the concept of «cruel optimism» explained in the researches of the Canadian scholar Lauren Berlant is discussed in the novel «Lignes de faille» (2006) written by the contemporary Canadian writer Nancy Huston. In the first chapter of the novel, Sol (Solomon) reveals a special worldview that visualizes the concept of «cruel optimism»: the boy enjoys watching scenes of violence; for him, there is no distance from the reality of aggression; moreover, he has a special religious attitude to the events in which cruelty is realized. It has been studied that the character demonstrates a special resistance to violence in life and defines his place in the world in a special way. The concept of «One of the Elect» («God's chosen»), realized in the novel (Sol), is revealed, which combines positivist orientations of the worldview with mystical and religious intentions, which reveal the character's «God's chosen» in his own eyes and through his interpersonal communication with God. It was discussed that the concept of «cruel optimism» has a significant epistemological potential for characterizing the worldview of the characters of contemporary novels, in particular, a hypothesis was expressed about the representation of the discourse of «cruel optimism» in contemporary novels in the UK, Canada, the USA, etc. The protagonist of Huston's novel appears as an atypical character who reveals his own *Otherness* through a sharp opposition to the outside world and in particular his family environment. At the same time, it has been discussed that the character perceives his own body as a system, for the maintenance of which it is important to follow clear prescriptions and rules that are consistent. The atypicality of Sol, his worldview uniqueness, which appears to be a representation of the thinking of modern children who grew up in a post-traumatic reality (the grandmother of the protagonist talks about the experience of her own life in Nazi Germany and escaping from this country to different corners of the world from Israel to Canada and the USA). The validity of L. Berlant's statements and the perspective of the concept in the aspect of applying the research results to contemporary fiction have been outlined. Sol reveals a key intention in finding happiness (optimism) through the encounter with the cruelty, which appears to him as a kind of inspirational source, for which the character does not feel disgust or pity.

Key words: «cruel optimism», contemporary Canadian novel, religiosity, trauma.

Постановка проблеми. Концепція «жорстокого оптимізму» Л. Берлант (L. Berlant) містить значний евристичний імпульс у плані залучення методологічних інновацій, що визначають новітні дослідження в царині сучасного роману й гума-

нітаристики загалом (див. [5; 11]). Як зауважує Л. Берлант, «A relation of cruel optimism exists when something you desire is actually an obstacle to your flourishing... it might be a fantasy of the good life, or a political project. It might rest on something

simpler, too, like a new habit that promises to induce in you an improved way of being. These kinds of optimistic relation are not inherently cruel. They become cruel only when the object that draws your attachment actively impedes the aim that brought you to it initially» [6, с. 1]. Ідея здобуття персонажами евентуального щастя через зустріч із виявами жорстокості знаходить своє відображення в низці британських романів постпостмодерного періоду, які були об'єктом вивчення в наших попередніх дослідженнях (див. [2; 3]).

Так, у романах І. Мак'юена персонажі часто не можуть відчувати щастя за «нормальних» (типових) умов і проходять через низку «жорстоких» випробувань, долаючи перепони на життєвому шляху, щоб наблизитися до евентуального відчуття щастя. Знання основ світу у фізичному й нейробіологічному аспектах не роблять щасливими ані Майкла, ані Генрі (романи «Сонячна», «Субота» І. Мак'юена), які відчують розчарування, втому, фрустрацію й загалом переживають тотальне незадоволення тим життям, яке мають. Майкл, який колись здобув найпрестижніші наукові премії світу, стає плагіатором, котрий не може побудувати успішного життя ані в приватному вимірі, ані в професійній царині. Рутину обов'язків «адміністратора науки» перетворює його на людину, яка може здобути щастя тільки через долання опору реальності. Генрі Пероун у «Суботі» переживає чи не найбільше емоційне потрясіння одного єдиного дня, коли на його шляху доводиться зустрічатися із жорстоким нападом грабіжника Бекстера. Знання нейробіологічних основ людського тіла не роблять Генрі щасливим, хоча він – визнаний фахівець своєї справи й блискучий нейрохірург. Генрі дистанційований від життя власних дітей, він не знає про приватне життя своєї доньки, не розуміє музичних уподобань сина тощо.

Усе зазначене вище актуалізує в проблемно-мотивному комплексі сучасних романів дискурс «жорстокого оптимізму», дослідження якого є важливою науковою проблемою в лоні сучасного літературознавства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Л. Берлант наголошує: «History hurts, but not only. It also engenders optimism in response to the oppressive presence of what dominates or is taken for granted» [6, с. 121]. Зазначена світоглядна позиція постає важливим чинником світогляду протагоністів, чинником їх життєсвіту. У романі «Розколини» експліковано ситуацію травми й посттравматичні переживання, які в різний спосіб визначають поведінку персонажів, їх стосунки з минулим і теперішнім.

На думку І. Сінклера (Iain Sinclair), «Trauma is neutralised as product, something you can buy (Eton John saccharine, albums of sentiment), or where you can boast of visiting» [10, с. 43–44]. У романі в Мюнхені відбувається зустріч минулого (яке досі постає чинником травми для героїнь старшого покоління) й теперішнього, представленого у вигляді вже зовсім іншої Німеччини, до якої з Ізраїлю та Північної Америки прилітають герої роману, щоб усвідомити нову реальність, ще раз пережити трагічний досвід минулого й, як можна припустити, подолати його травматичність. «Я помітив, що руки Ей.Дж.М. не вгавали, вона смикала себе за пальці, крутила ними, і раптом усвідомив, що вона й слова не зронила відколи ступила на рідну землю. Нишком я спостерігав за нею. Ей.Дж.М. мала порожній погляд і розгублений вигляд – було таке враження, ніби вона враз постаріла ще більше» [1, с. 64; роман цитуємо в українському перекладі І. Рябчія]. Такі карколомні зміни, які описує хлопець, є свідченням глибоких внутрішніх переживань героїні, котра знову потрапляє в схрони власної пам'яті, у простір надзвичайно інтенсивного переживання минулого травматичного досвіду. Як зазначає П. Чайлдс (Peter Childs), «Traditionally understood, trauma (from the Greek word for 'wound') centers on an injury or disturbance and arises from some kind of blow to the body, but more often nowadays to the mind. <...> For the traumatised individual, chronology is disturbed in the sense that a past event repeatedly slips into the mental present. From a social perspective, trauma can both damage and forge a community, the latter be a response to the former, and trauma's effect of isolation, a personal sense of grief, gives rise to a desire to come together with others who feel similarly marked because perhaps only they can recognize and sympathise with one's own pain. Trauma, according to Erikson [див.: 9, прим. наша], therefore has a centripetal and centrifugal force, drawing the individual apart from one group, those who do not share or understand, and towards another» [8, с. 56]. Запропоноване визначення доволі точно описує той стан, який переживають бабусі Сола, про який вони розповідають у Мюнхені.

Постановка завдання. У пропонованій статті схарактеризовано світогляд Сола в аспекті реалізації виявів «жорстокого оптимізму», що уможливорює й, по суті, передбачає здобуття персонажем щастя через форми жорстокості. Важливо дослідити, у чому полягає така «зустріч» із різними формами жорстокості в реальності навколо персонажа та визначити вплив «жорстокої» дійсності на протагоніста.

Звернімо увагу на особливість експлікації в романі Н. Г'юстон «Розколини» категорій «профанне» та «святе», які загалом притаманні дискурсу канадського роману постмодерністського періоду і які набувають нових трансформаційних конфігурацій уже в постпостмодерністському романі. Н. Овчаренко акцентує на таких рисах, як «Елементи постмодерністської гри, біполярна контамінація «профанного-святого» та «святого-демонічного»» [4, с. 199]. Експлікація концепту «сакрального» («святого») в особливий спосіб репрезентована в аналізованому романі Н. Г'юстон. Важливо визначити специфіку світоглядних позицій Сола й окреслити місце «сакрального» в життєві персонажа, який наголошує на власній унікальності, зокрема і в сакральному сенсі.

Виклад основного матеріалу. У романі «Розколини» «жорстокий оптимізм» у різних спосіб репрезентовано в усіх життєвих наративах головних героїв і героїнь, котрим доводиться долати труднощі «повернення до минулого», яке постає чинником травм унаслідок панування нацистської ідеології в Німеччині. Зазначений аспект в особливий спосіб актуалізує поняття «травми» й «посттравматичного переживання», експлікованого в романі Н. Г'юстон.

У творі дійсність, сповнена виявів жорстокості, не є чинником травматизму й посттравматичних переживань для Сола, представника наймолодшого покоління в романі «Розколини». Як ми вже писали в короткій рецензії на роман (див. літературно-критичну статтю в «Україні молодій» від 23.11.2022: <https://umoloda.kyiv.ua/pumber/3830/164/171164/>), хлопець виявляє особливу резистентність до жорстокості й видається вкрай прагматичним, раціональним у сприйнятті світу, одним із компонентів якого є жорстокість. Сола це не дивує, він вважає, що Бог не втручається в реальність людей, яких наділено вільним вибором, отже, і йому не потрібно намагатися змінити світ, який створив Бог. Натомість персонажу важливо робити все для збереження власного здоров'я, підтримки якнайкращого функціонування свого організму. Зазначений мотив доволі важливий, письменниця повертає до нього читацьку увагу від перших сторінок роману, наприклад: «Я блискавично вмився й одягнувся, застелив ліжко. <...>. Це називається циклом. Усі цикли слід контролювати і переглядати – скажімо, цикл їжі. Їжа циркулює по нашому тілу і перетворюється в нас, отже, слід бути дуже уважними до того, що потрапляє у нас і що там має залишитися. Я – виняток. Я не дозволяю казна-чому потрапляти до свого тіла» [1, с. 11–12].

Сол одержимий ідеєю власної Богообраності, він вважає себе унікальним: «Я ВСЕМОГУТНІЙ» [1, с. 27], «І всіх дивує мій словниковий запас» [1, с. 15], «Мій голос – це МІЙ ГОЛОС. Я – унікальний» [1, с. 15], «Восени я йду до школи і збираюся все слухати, все записувати й одержувати гарні оцінки, однак триматимусь скромно – поки інші не повинні здогадуватися, що король – це я, єдине можливе Сонце і єдиний Син, Дитя Гугла і Господа, безсмертний і всемогутній Син Мережі» [1, с. 20; маркування наше. – Д.Д.], «Голова у мене ще так! Коли я чистий і їжа циркулює по тілу правильно, я можу обробити будь-яку інформацію. Тож я насичуюсь «Гуглом» і перетворююсь на Президента Буша і Господа одночасно» [1, с. 17; маркування наше. – Д.Д.] тощо. Сол вимагає від інших абсолютної любові до себе: «– Для мене ти найцінніша істота на світі, – одного вечора, виходячи з моєї кімнати мовила мама.

– Цінніша за тата? – поцікавився я.

– О, та тут нема чого порівнювати! – відповіла вона сміючись, і я не знав, що означав той сміх, але склалося враження, що то було «так»» [1, с. 23].

Зазначимо, проте, що переживання екстатичних моментів щастя для Сола можливе в парадигмі «жорстокого оптимізму», до якого за допомогою віртуальних цифрових технологій долучається протагоніст роману: «Тицяю я по трупах іракських солдатів серед барханів – а там ціла панорама! Іноді й не збагнеш, що воно – яка саме частина тіла? Торс? Нога? Все в ошматті старого дрантя я, приспане піском, який усмоктав їхню кров, усе видається дуже сухим. Американські солдати стоять навколо небіжчиків і розглядають їх з виразом: що ж, цього разу пронесло... що? і це справді була людина?» [1, с. 18].

Щастя для хлопця – в дотриманні жорстокого порядку, який є водночас формою певної несвободи. Але для Сола графік, системність – запорука здорового життя, а здоров'я – важливий ресурс для щасливого життя персонажа, який має «безсмертну душу» [1, с. 38]. Сол усвідомлює власне тіло як частину загального блага, який його надіслав Бог: «Господь наділив мене цим тілом і цим розумом, і я повинен дбати про них якомога ретельніше, аби скористатись ними повною мірою. Я знаю – у Нього на мене великі плани, інакше він не дозволив би мені народитися в найбагатшому штаті найзаможнішої країни у світі з найдосконалішою зброєю, здатною вмиг знищити людство» [1, с. 12]. Хлопець у специфічний спосіб поєднує позитивістський («Головне – це зберігати ясність думки» [1, с. 12]) світогляд

(або ж псевдопозитивістський) із релігійними поглядами, яким властивий фаталізм і гностицизм водночас.

Свідомість Сола оприявнює реалізацію концепту «*suvel optimism*». Проблемний ландшафт роману зумовлений потребою персонажів знайти щастя, яке вислизало від бабусь Сола, яким випало жити в період нацизму, а згодом емігрувати світом. Проте реалізація мотиву «зустрічі з щастям» передбачає також зустріч із тим, що завдає болю (пригадування минулого під час подій у нацистській Німеччині у теперішньому Мюнхені тощо), або ж із тим, що є джерелом жорстокості (порнографічні сайти, сайти з відео, на яких зафіксовано сцени звалтування жінок, тортури, яких зазнають полонені в Іраку тощо).

Сол, один із чотирьох протагоністів роману «Розколини», розкриває специфіку власного світосприйняття за допомогою реакцій на жорстокість у буквальному сенсі. Із біблійного Соломона хлопець перетворюється на Бога-Отця (не лише Сина, тобто Спасителя-Месію, а й Бога-Батька). Сол не виявляє сентиментів до побачених сцен жорстокості, як і Бог не відчуває страждань через людські страждання. Йдеться про інакшу оптику репрезентації системи стосунків, що загалом наближається до спроби схарактеризувати «світгляд Бога», якому щодня доводиться бачити страждання людей. Сол порушує перед читачами питання про те, чому Бог дозволяє такі страждання й доходить висновку, що Бог не втручається у створений світ, бо людині даровано вибір. Проте Сол, як і Бог-Отець, обирає стратегію «бачити все», що відбувається на планеті, за допомогою інтернету, який є, кажучи метафорично, вмістилищем мільйонів чужий очей. Хлопець, якому лише шість років, стає «всевидючим оком», яке сприймає й вияви жорстокості в особливий гностичний спосіб. Сол здоровим глуздом розуміє, що катування й звалтування на відео – це жорстокість, проте емоційно не відчуває огиди, емпатії, не прагне дистанціюватися від таких сцен або ж бодай для себе пояснити, що потрібно зробити, аби змінити такий перебіг подій на планеті: «Якось, запросивши у «Гугла» картинки з війни в Іраку, я випадково натрапив на сайт *sanglotweb*, що містив сотні відео та світлин, на яких жінок і дівчат жорстоко гвалтували, причому на сайті стверджували. Що їм дійсно боляче. Що ж, принаймні судячи зі світлин, їм справді було не до веселощів, особливо коли їх зв'язували і затикали їм роботи» [1, с. 16]. Для Сола насилля символізує частину життя: жорстокість є іманентною рисою людини, а отже, можна припустити, що

для чогось вона потрібна. Бог, створюючи світ, також заклав у ньому й місце для жорстокості.

Сол, розвиваючи в собі візію власної Богообраності (він майже – Боголюдина), постійно заходить на «заборонені» сайти, щоб тримати себе в тонусі Бога (який мусить знати й бачити все). По-своєму, для персонажа це також є формою осягнення щастя. Жорстокість, розуміння, до чого можуть вдаватися люди, потрібні персонажеві, щоб аналізувати людей і сприймати власну людську натуру (компонентом «людського світу» в романі є переживання, зумовлені змінами зовнішності, потребою хірургічного втручання через пляму на обличчі Сола тощо): «Моя єдина вада – родима пляма на лівій скроні. Вона велика, мов четвертак, кругла, брунатна і м'яка на дотик. Звісно, це не аж який недолік, однак тіло – це храм, а з Соломонового храму слід прибирати навіть найменші вади, тому мама записала мене на хірургічне видалення у липні» [1, с. 21]. Сол часом абсолютизує роль тіла, ідеалізує його: «Шварценеггер просто неймовірний у ролі робота, він невразливий і непереможний, і коли раять його людське тіло, він легко розрізує руку скальпелем або вириває собі око, тож я взагалі не переживаю через операцію з видалення родимої плями у липні» [1, с. 20].

Концепція «*suvel optimism*», експлікована в романі Н. Г'юстон, здобуває надзвичайно несподівану художню репрезентацію, оскільки ідентичність одного з персонажів (Сола) має стосунок до релігійної царини і сформована під впливом віри й метафізичних уявлень, сформованих у лоні церкви й християнської традиції загалом: «Господа можна попросити про мир в Іраку, про те, щоб іракці повірили в Ісуса, можна також побажати здоров'я і щастя близьким, можна подякувати Господові за такий чудовий квартал. Молитва – це ніби коротка розмова між мною і Господом, хоча його відповідей не чути – у них треба вірити» [1, с. 23]. Крім того, Сол додає: «Рай я уявляю великим штатом Техас у небесах, де Господь гуляє по своєму ранчо у ковбойських капелюхові й чоботях, перевіряючи господарку і час від часу, від нудьги, пострілюючи по планеті» [1, с. 12].

Жорстокість і біль є компонентами ідентичності Сола: жорстокість знаходить свій вияв як у вчинках людей, так і водночас є об'єктом спостереження з боку Бога. А отже, в онтологічному вимірі досягнення щастя неможливе без відчуття страждання, без спостереження за сценами жорстокості тощо. «Справді, я радий, що народився хлопчиком, а не дівчинкою, бо хлопчиків рідко

гвалтують – хіба що хлопчиків-католиків, а ми не такі!» [1, с. 16].

Сол не виявляє емпатії до інших. У романі він постає раціональним персонажем, який максимально холодно сприймає реальність, зокрема й інших персонажів. Він утілює світогляд нетиповий для його однолітків. Загалом репрезентація подібного світогляду також є нетиповою в річищі сучасного літературного процесу англомовних країн. Сол, якому трохи більше 6 років, у романі представлений як «раціональна машина», яка дбайливо ставиться до своєї «людської частини», прагне регламентувати власне життя, встановити чіткі й подеколи жорсткі правила, яка не визнає емпатії, співчуття, жалю, не сприймає насилля як таке, але як данину реальності, як певний інформаційний локус, які дані, що допомагають глибше сприйняти світ навколо себе. Реальність навколо Сола репрезентована в парадигмі «безпека – небезпека», «свій – чужий», щоправда, стаються «збої», відхилення, як у випадку з дідусем, який піднімає руку на внука, прагнучи виховувати його: «– Перша подача! Друга подача! Третя подача! Виведений із гри.

І коли дідо це крикнув, я розлючено пожбурив битку в його бік. До нього битка не долетіла, та, збагнувши, що я зробив, дідо вирячив очі і заверещав:

– Ах ти ж гівно, що ти робиш, га?

– Я дуже образився через слово «гівно», яке не можна вживати стосовно дітей» [1, с. 26].

«– Перша подача! Друга подача! Третя подача! Виведений із гри.

Цього разу в мене потемніло перед очима і я, забувши про все, щосили жбурнув битку, а вона приземлилася просто на дідову ногу. Вочевидь, боляче йому не було, та він вибухнув. Підскочивши до мене, дідо схопив мене, підняв у повітря і – хлясь! хлясь! хлясь! – тричі вдарив мене по дупі тильним боком долоні» [1, с. 26]. Така модель виховання цілковито неприйнятна для Сола, який є Людино-Богом, який знає значно краще, що йому потрібно, чого він прагне, як досягти поставленої мети. «Єдине, щодо чого бої батьки доходять згоди, – це те, що ніхто не може мене лупцювати, чухрати, тріскати – словом, вдаватися до будь-яких тілесних покарань» [1, с. 24]. «Мені цей принцип видається чудовим, адже слова Ісуса, з якими я згоден найменше, – це про другу щоку, яку слід підставити, коли б'ють, і не бити у відповідь. Був би я на місці Ісуса, то не дозволив би римським солдатам зв'язати мені за спиною руки, начепити мені на голову терновий вінець, плювати мені в обличчя і катувати мене.

Я переконаний, що саме тому Ісус помилився і саме тому не уникнув розп'яття» [1, с. 25].

Сол наділений унікальним резистентністю до реальності, він чинить опір емоційному сприйняттю й максимально дистанціюється від сприйняття дійсності навколо себе в емоційній площині, дозволяючи собі подумки критикувати й Бога.

Емоційність властива іншим персонажам роману, батька і бабусям Сола. Вони з ностальгією розповідають про минуле, з певним тремтінням ступають на землю міст, звідки давним-давно були змушені емігрувати. Мати Сола переживає за його здоров'я, дбає, аби в нього все було гаразд із операцією, тому запалення викликає жакликий переляк. Для Смола це тільки психологічний дискомфорт: він має бути ідеальним, тому такі «зіпсуті» фрагменти власного тіла видаються хлопцю неприйнятними. Він є Бого-Людиною, а отже, є ідеальним і в свідомості, і у власному тілі. Саме з цією метою хлопець і погоджується на операцію, яка має спершу суто естетичний ефект. Натомість завершується хірургічне втручання сепсисом і гострим запаленням шкіри. Сол інший, ніж усі навколот нього. Він видається значно дорослішим за батька в плані емоційних реакцій й у плані аналізу навколишнього життя: «Виходить вона (мати Сола – Д.Д.) народила Браяна у сорок чотири роки, це бридко, мені складно повірити в те, що люди в такому поважному віці продовжують кохатися! Авжеж, мені відомо, звідки беруться діти, мені відомо все» [1, с. 13]. Сол багато чого не говорить іншим, розмовляє з собою (у романі маємо інтенсивні форми внутрішнього монологу, що репрезентує рефлексійність протагоніста): «На думку мами, мені ще рано пізнавати смерть, хоча насправді це я захищаю маму. Минулого тижня ми помітили в ривчаку мертву ластівку, і мами стала гладити мене по голівці та примовляти: «Не переживай, дитинко, вона на небі, з Бозею», – і я з риданнями вчепився у її ногу – аби лише її заспокоїти» [1, с. 19].

Висновки. У романі «Розколини» («*Lignes de faille*») Н. Г'юстон актуалізовано концепт «*suave optimism*» Л. Берлант, що детермінує низку мотивних ансамблів у творі. Передусім ідеться про мотив Богообраності. Сол, один із головних персонажів роману, вважає себе Боголюдиною. Таке відчуття з'являється завдяки новим інформаційним технологіям, які дають можливість отримати інформацію про події в найвіддаленіших частинах світу (Ірак). Крім того, Сол здобуває відчуття (майже) абсолютної свободи через зустріч із «жорстокістю», що міститься в «схро-

нах» віртуального світу. Такі «зустрічі» відбуваються у віртуальному середовищі на заборонених сайтах.

Особливо зримо концепція «*cruel optimism*» розкрита на прикладі Сола (Соломона), котрий виламується із загальної системи персонажів роману Н. Г'юстон. Сол – наймолодший персонаж, який безпосередньо не переживає «нацистського досвіду», він сприймає минуле через комунікацію з рідними, проте дискурс Сола в романі позначений мілітаристськими мотивами нинішнього часу (1990–2000-х рр.). Ідеться про осмислення хлопцем війни в Іраку, яка є важливим компонентом тематичного ландшафту в романі. Сол сприймає війну як 1) можливість вияву героїзму для батьки, яким потрібно пишатися, 2) як зло, що є частиною загального світоустрою на планеті, 3) як фактор, який вказує на те, що Бог безпосередньо не впливає на події у світі людей.

Теоретична концепція Л. Берлант постає важливим чинником інтенсифікації досліджень

інтердисциплінарного характеру й інноваційним полем, у якому здійснено спробу узагальнити важливі світоглядні зміни, що мають місце сьогодні. Робота Л. Берлант має важливе гносеологічне значення для літературознавчих студій і є чинником для інспірацій сучасної гуманітаристики. Персонажі сучасних романів цілком підпадають під парадигму «жорстокого оптимізму», який стає чинником їхнього життєвіття й важливою світоглядною настановою.

Свідомість Сола в романі «Розколини» чи не найбільшою мірою виявляє ті тенденції, які підмічає Л. Берлант і на основі яких вибудовує психологічно-соціальну концепцію «*cruel optimism*». Дослідження ландшафту сучасного британського роману дає імпульс для вивчення світогляду персонажів сучасних романів саме під таким дослідницьким кутом, але в романі Н. Г'юстон ми помічаємо, що Сол вибудовує свою картину реальності через обов'язкову потребу долання жорстокості життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Г'юстон Н. Розколини : роман ; з фр. пер. І. Рябчій. Львів : Видавництво Анетти Антоненко, 2022. 272 с.
2. Дроздовський Д. Метафізичний детермінізм і постметафізичне мислення в романі «Хмарний атлас» Д. Мітчелла. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія*. Том 30(69). № 3. 2019. Частина 2. С. 160–165.
3. Дроздовський Д. Особливості переходу постмодернізму в постпостмодернізм у британському та американському романах. *Актуальні питання гуманітарних наук: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*, 2020, № 30. С. 165–171; <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/30.212302>
4. Овчаренко Н. Постколоніальні проєкції канадської прози: монографія. Одеса: Фенікс, 2018. 512 с.
5. Ahmed S. *The Promise of Happiness*. London : Duke University Press, 2010.
6. Berlant L. *Cruel Optimism*. London : Duke University Press, 2011.
7. Berlant L. On Her Book *Cruel Optimism*, 2012. Rorotoko. https://rorotoko.com/interview/20120605_berlant_lauren_on_cruel_optimism/?page=1
8. Childs P. 'Celebrity: Diana and Death', in: Childs P. *Texts: Contemporary Cultural Texts and Critical Approaches*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2006. P.49-59.
9. Erikson K. 'Notes on Trauma and Community', in: *Caruth* (ed.). P. 183–199.
10. Sinclair I. *Sorry, Meniscus*. London : Profile, 1999. P. 43–44.
11. Stewart K. 2007. *Ordinary Affects*. London : Duke University Press, 2010.